

Per email:

Tweede Kamer t.a.v. de Vaste Kamercommissie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Cc: Aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Datum

29 maart 2024

Ons kenmerk

24-036 BvW/CvdP/aw

Betreft/ Onderwerp

Inbreng FNV t.b.v. commissiedebat Kinderopvang d.d. 11 april

Geachte Kamerleden,

Voor het commissiedebat kinderopvang op 11 april 2024 wil FNV graag de volgende punten onder uw aandacht brengen. Als grootste vertegenwoordiger van zowel werkende als uitkeringsgerechtigde ouders en werknemers in de sector kinderopvang roepen wij u op om te investeren in de kinderopvang. Dit is zowel in het belang van kansengelijkheid voor alle kinderen, als voor hun ouders die zonder kinderopvang niet of minder kunnen werken, en ook voor de medewerkers in de sector, die zich ondanks de tekorten en hoge werkdruk dagelijks inzetten voor de ontwikkeling van kinderen.

Concreet bestaan onze voorstellen uit drie pijlers:

- Investeer in de medewerkers en daarmee in de kwaliteit, zowel in het bestaande personeel als het aantrekken van nieuwe medewerkers. Zo creëren we een stabiele sector die kinderopvang van hoge kwaliteit aanbiedt.
- Maak kinderopvang toegankelijk en betaalbaar voor alle kinderen. Schaf de arbeidseis af, op een tempo dat de sector dit kan opvangen. Zo bevorderen we kansengelijkheid en arbeidsparticipatie. Versimpel het toeslagenstelsel en neem het risico weg bij de ouders.
- Stel eisen aan de verantwoording van de investering, krijg grip op publiek geld in de sector. Zo wordt er verantwoord publiek geld geïnvesteerd, waar de hele samenleving de vruchten van plukt. Nu en voor toekomstige generaties.

Onderstaand zullen we uitgebreider ingaan op deze pijlers en de concrete stappen die moeten worden gezet op weg naar betaalbare en toegankelijke kinderopvang en een sector waar werknemers gewaardeerd worden en zich kunnen ontwikkelen.

Investeer in de medewerkers, investeer in de kwaliteit

Momenteel staat er €2.7 miljard begroot, met het zicht op het toegankelijker maken van de kinderopvang in 2027¹. Wij roepen u op dit geld te investeren om de kwaliteit te verbeteren. Door te investeren in de medewerkers blijft de kwaliteit hoog en kan het arbeidstekort worden teruggedrongen. Zo blijven de huidige medewerkers behouden voor de sector en trekt het nieuwe werknemers aan.

Voor een duurzame ontwikkeling van de sector, het verbeteren van de arbeidsomstandigheden en het behoud van de kwaliteit van de kinderopvang moet structureel geïnvesteerd worden in het personeel. Jojoënd beleid zorgt ervoor dat er geen stabiliteit in de sector komt; dat moet veranderen. De werkdruk moet omlaag, de lonen omhoog en er moeten meer opleiding- en doorstroommogelijkheden gefaciliteerd worden.

Het versoepelen van de kwaliteitseisen is niet de oplossing voor de problematiek. Deze eisen waarborgen niet alleen de kwaliteit van de kinderopvang, maar beheersen ook de werkdruk voor de pedagogisch medewerkers.

De verlenging van de BIO-maatregel is geen structurele oplossing. Bovendien zorgt deze maatregel, die maar van tijdelijke aard had moeten zijn, voor meer werkdruk. Voor vaste medewerkers ontstaat er zo meer werkdruk, omdat zij collega's in opleiding moeten begeleiden en met minder ervaren mensen op een groep staan. Uit de peiling van FNV bleek ook dat slechts 15% de verlenging ondersteunt en enkel omdat ze liever een beroepskracht in opleiding als collega hebben dan elke dag een andere invaller.² 65% van de medewerkers geeft aan tegen de verlenging van de maatregel te zijn. Het moet niet normaal worden dat een gediplomeerde medewerker wordt vervangen door een ongediplomeerde medewerker.

Ook het versoepelen van de beroepskracht-kindratio en het vaste gezichten criterium verbetert de kwaliteit niet. Dit alles is niet in het belang van de kinderen noch de medewerkers.

Daarnaast worden de basis arbeidsvoorwaarden niet nageleefd. Zo maken pedagogisch medewerkers veel overuren, kunnen ze geen verlof opnemen waar ze wettelijk recht op hebben en werken ze dagelijks met invallers. Werknemers vangen kortom de klappen op van het personeelstekort, wat zorgt voor hoge werkdruk, verzuim en uitval en uitstroom uit de sector.

Naast de verhoogde werkdruk voor pedagogisch medewerkers, zorgt het personeelstekort ook elders in kinderopvangorganisaties voor problemen. Zo ervaren locatiemanagers en regiomanagers ook meer werkdruk door het moeten regelen van invallers en de roosters kloppend maken, om te voorkomen dat groepen gesloten moeten worden. Dit geldt eveneens voor planners op kantoor. Het terugdringen van de wachtlijsten van kinderen die naar de kinderopvang willen wordt lastiger gemaakt door gebrek aan plekken en de uitval en het vertrek van pedagogisch medewerkers vanwege de werkdruk. Daarnaast is er de problematiek rondom zzp'ers in de sector. Zzp'ers kiezen voor deze constructie, omdat ze dan minder werkdruk en meer regie hebben op hun werk-privébalans. Dit zijn natuurlijk eigenlijk voorwaarden die horen bij een volwaardig dienstverband. Dit zijn eigenlijk schijnzelfstandigen, en het inzetten van deze groep verhoogt de werkdruk voor personeel dat in vaste dienst is. Doordat de zzp'ers alleen de kindgebonden taken uitvoeren, waardoor een vaste medewerker al het niet-groepsgebonden werk moet doen (boven op de contracturen) verhoogt ook dit de werkdruk. Door te investeren in fatsoenlijke en volwaardige banen in de kinderopvang, zal het

¹ Coalitieakkoord: 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst,' p. 7.

² FNV Zorg & Welzijn, 29 februari 2024. <https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/zorg-welzijn/2024/02/kinderopvangmedewerkers-vinden-nog-langer-extra-on>

aantal zzp'ers en daarmee de druk op de vaste medewerkers verlaagd worden. Daarnaast zorgt het voor meer vaste gezichten en kunnen organisaties van een vaste groep medewerkers uitgaan voor het opstellen van de roosters.

Het is kortom hoog tijd voor structurele investering in de medewerkers. Door een stip op de horizon te zetten voor een nieuw stelsel komt er stabiliteit in de sector en een kinderopvang die werkt: betaalbaar, toegankelijk en van hoge kwaliteit, waarin kinderen en ouders gehoord en gesteund worden en waarin medewerkers gewaardeerd worden en in hun kracht kunnen staan.

Toegankelijke kinderopvang, voor alle kinderen

FNV pleit voor het faciliteren van brede toegankelijkheid, in een tempo waarop de sector en medewerkers het aankunnen. Concreet betekent dit het loslaten van de arbeidseis voor het recht op kinderopvangtoeslag, herziening van het toeslagenstelsel en werken naar (bijna) gratis kinderopvang.

Nu belemmert de arbeidseis ouders in bijvoorbeeld de bijstand om te gaan werken, omdat zij in het huidige systeem eerst een financiële val moeten overbruggen. De praktijk laat zien dat deze ouders dat niet kunnen betalen en zo niet aan het werk kunnen. Beide scenario's betekenen een verspilling van arbeidspotentieel.

Kansengelijkheid voor alle kinderen

Naast de negatieve impact op emancipatie van moeders heeft dit ook negatieve gevolgen voor kansengelijkheid voor kinderen. Het is door vele onderzoeken bewezen dat toegang tot kwalitatieve kinderopvang voor kinderen met bijvoorbeeld een taalachterstand baat hebben bij kinderopvang. Het huidige systeem van voorschoolse educatie, toegankelijk via een indicatie en financiering door de gemeente, is ontoereikend. Ouders van deze kinderen weten vaak niet waar ze recht op hebben en dat het kosteloos is en gemeenten weten hun niet goed te bereiken. Het zou niet uit moeten maken waar je wieg staat, maar in de praktijk blijkt dat er grote verschillen zijn in toegankelijkheid van voorschoolse educatie tussen gemeenten.³

Kansengelijkheid verbeteren is een proces van de lange termijn en vergt dus ook een structurele investering. De resultaten zullen niet van de ene op de andere dag zichtbaar zijn. Echter is uitgebreid wetenschappelijk bewezen dat toegang tot kinderopvang en voorschoolse educatie kansengelijkheid verbetert.⁴ Zet daarom zo snel mogelijk de eerste stap en schaf de arbeidseis af.

Daarnaast moet er zo snel mogelijk een nieuw toeslagenstelsel worden gerealiseerd. Het huidige toeslagenstelsel dat zorgt voor hoge terugvorderingen, met als schrijnendste uitwerking de gevolgen voor de slachtoffers van het toeslagenschandaal, is nog steeds niet veranderd. Het risico ligt nog steeds volledig bij de ouders. De kans op hoge terugvorderingen is onverminderd en dit heeft enorme gevolgen. Er zijn zelfs ouders die überhaupt geen kinderopvangtoeslag meer aanvragen of hun kind(eren) niet naar de kinderopvang brengen, door de hoge kosten en uit angst voor de terugvorderingen. Met het afschaffen van de arbeidseis voorkom je ook terugvorderingen wanneer ouders meer/minder gaan werken of hun werk verliezen. Het recht kinderopvangtoeslag is in dat scenario namelijk niet meer afhankelijk van of ouders allebei werken of niet. De FNV is dan ook blij

³ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 'Uitwerking CA-maatregelen voor- en voorschoolse educatie: start Programma Ontwikkeling jonge kind'. Kamerbrief, 4 juli 2023. [Link](#).

⁴ <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/zorgen-bij-basisschooldirecteuren-over-ontwikkelingsachterstand-bij-4-jarigen-gewoon-verspilling-van-talent/>

met het aannemen van de motie Maatoug-Grinwis (Kamerstuk 31322, nr. 526) waarbij mogelijkheden voor directe financiering worden onderzocht.

Naast de angst voor terugvorderingen is de eigen bijdrage hoog. Om de betaalbaarheid te verbeteren moet de kinderopvangtoeslag worden verhoogd, met uiteindelijk doel (bijna) gratis kinderopvang. We roepen u op in de opbouw naar dit nieuwe stelsel niet te kiezen voor een variant die vooral de hogere inkomens ten goede zal komen. De winst qua arbeidsparticipatie is juist te halen bij gezinnen met lagere inkomens die minder gebruik kunnen maken van de kinderopvang vanwege de hoge kosten. Door met deze doelgroep beginnen maakt de grootste impact.

We roepen u op niet te bezuinigen, maar te investeren in de kinderopvang. Uit onderzoek van de Stichting voor Werkende Ouders blijkt dat 28% van de ouders zelfs *minder* gaat werken als een volgend kabinet gaat bezuinigen, tegenover 21% van de ouders die aangeven dat ze *meer* zouden gaan werken als de huidige plannen voor toegankelijker kinderopvang worden doorgezet.⁵ In het kader van vrouwenemancipatie en het terugdringen van arbeidstekorten zijn dit zorgwekkende signalen waar actie op moet worden ondernomen.

Stel eisen aan de verantwoording

De investering van publieke gelden kan niet zonder randvoorwaarden. De FNV is er niet voor om een blanco cheque te overhandigen aan marktpartijen in de kinderopvang, maar pleit voor een concreet plan waarin staat hoe dat extra budget in de kinderopvang komende jaren besteed wordt zodat er ook verantwoording over afgelegd kan worden. In dat plan moeten concrete doelstellingen staan over het aantrekkelijker maken van werken in de kinderopvang, vergroten van de kwaliteit van de kinderopvang en uitbreiden van de capaciteit. Investeren in medewerkers is absolute prioriteit, zonder hen kan er tenslotte geen toegankelijke kinderopvang worden gerealiseerd.

Omdat de kinderopvangsector marktwerking toelaat en er geen prijsplafond bestaat, moeten er duidelijke kaders worden gesteld voor de kinderopvangorganisaties. Zo kan voorkomen worden dat kinderopvangorganisaties bij het verhogen van de kinderopvangtoeslag de vraagprijzen verhogen en ouders er onderaan de streep niet op vooruit gaan. Dit is niet alleen in het belang van het verlagen van de marginale druk voor gezinnen, maar ook in het belang van alle sectoren die afhankelijk zijn van kinderopvang.

Er moet transparantie komen, zodat burgers weten waar hun belastinggeld terecht komt en we voorkomen dat deze investering rechtstreeks naar de winsten en dividenden van eigenaren, aandeelhouders en *private equity* gaat.

FNV kijkt uit naar de uitkomst van het kostprijsonderzoek. Dit moet worden uitgevoerd door een onafhankelijke partij, om zo tot een objectief advies te komen. Op die manier kan er een realistische uurprijs worden vastgesteld en kan de kinderopvangtoeslag daarop worden afgestemd. Met dit onderzoek kunnen we werken naar een realistische vergoeding voor ouders en kan de eigen bijdrage voor ouders worden begrensd. Houders ontvangen zo ook een vergoeding die de kosten dekt. Daarmee krijg je ook meer grip op de markt en maak je kinderopvang toegankelijk en betaalbaar.

⁵Stichting voor Werkende Ouders, 19 maart 2024. <https://www.voorwerkendeouders.nl/investeer-in-de-kinderopvang/>

Tot slot

Om zowel kansengelijkheid voor alle kinderen, emancipatie van vrouwen en arbeidsparticipatie te bevorderen en het personeelstekort en de werkdruk op te lossen moet er structureel geïnvesteerd worden in de kinderopvang.

FNV roept op om met een duidelijk doel van toegankelijke en betaalbare kinderopvang concrete stappen vooruit te zetten. Dit betekent investeren in werknemers, betaalbaarheid voor ouders en de kwaliteit van de kinderopvang behouden en verbeteren.

Met vriendelijke groet,

Bas van Weegberg
Lid dagelijks bestuur FNV